

معلم

یادگیرنده

■ مهین رضایی

آموزگار پایه چهارم دبستان پسرانه دوره دوم، ناحیه ۲

مهین رضایی بعد از گذراندن تحصیلات ابتدایی و راهنمایی و متوسطه، در رشته راهنمایی و مشاوره دانشگاه علامه

طباطبایی پذیرفته شد. پس از طی تحصیلات کارشناسی، کارشناسی ارشد روان شناسی تربیتی را نیز در دانشگاه یزد گرفت و در همین سال ها، به دلیل علاقه خود به معلمی، وارد این حیطه شد. در همین راستا کتاب هایی تحت عنوان چگونه کودکان خود را شاد سازیم و سه جلد از کتاب های معلم یار ریاضی پایه اول تا سوم ابتدایی را با کمک برخی از همکاران تألیف کرده است.

درس کاوی با درس پژوهی چه فرقی دارد؟ مدتی بود این سؤال ذهنم را به خود مشغول کرده بود. به سفارش مدیر محترم مدرسه از همکارانی که سال های قبل در پروژه درس کاوی شرکت کرده بودند، سؤالاتی را پرسیدم، توضیحاتی را از ایشان شنیدم و روند کار را جویا شدم.

روند کار درس کاوی این گونه بود که باید موضوعی را از یکی از کتاب های درسی خود انتخاب کنیم و تدریس آن مبحث را در حضور دانش آموزان کلاس انجام دهیم و از جلسه آن ساعت کلاس خود فیلم بگیریم.

یکی از همکاران گفت: «قبل از هر کاری، در منزل یا مدرسه برای چندین بار گوشی تلفن همراه خود را در حالت ضبط صدا قرار بده و صدای خود را به مدت یک ربع تا نیم ساعت ضبط کن، سپس به آن گوش بده یا اینکه قسمت کوچکی از رفتار خودت در کلاس را فیلم برداری و سپس فیلم را مشاهده کن. حال ببین احساسات به صدا و رفتار خودت چگونه است؟ درس کاوی هم، چنین چیزی است. بعد از تدریس، درکی عمیق نسبت به تدریس و رفتار خودت در کلاس خواهی داشت.»

بر اساس این صحبت ها، بنا به علاقه ام به درس ریاضی، موضوع تقسیم های فرایندی (بدون انتقال) انتخاب شد. طرح درس مربوط به موضوع منتخب نوشته و ابزار مورد نظر برای تدریس تهیه شد. تعدادی از دانش آموزان نیز انتخاب شدند تا یک روز عصر به مدرسه بیایند و در کلاس درس حضور یابند تا تدریس مورد نظر انجام گیرد. (به دلیل وضعیت همه گیری ویروس کرونا، ما

نمی توانستیم همه دانش آموزان را در حین تدریس داشته باشیم.)

تدریس موردنظر با وجود دو دوربین ثابت در کلاس، یکی جلوی در ورودی کلاس و دیگری در انتهای کلاس، انجام شد.

بعد از پایان تدریس، وقتی فیلم‌ها را بازبینی کردم، از نحوه فیلم برداری رضایت نداشتم؛ زیرا حضور معلم در هر دو فیلم با هم هماهنگ نبود. (وقتی معلم در یکی از فیلم‌ها حضور داشت، در دیگری نبود.) با خود گفتم از یکی از همکاران درخواست کنم تا همین موضوع را برای دانش آموزان کلاس ایشان هم تدریس کنم؛ اما با مخالفت یکی از دوستان روبه‌رو شدم. دلیل ایشان این بود که شاید دانش آموزان کلاس دیگر نتوانند در یک جلسه با شما رابطه صمیمی برقرار کنند و تدریس شما از کلاس واقعی خودتان دور می‌شود. تصمیم بر این شد تا موضوع بعدی کتاب ریاضی انتخاب شود و مجدداً تدریس با دانش آموزان کلاس خودم انجام گیرد.

این بار هم موضوع تقسیم‌های فرایندی، اما این بار با انتقال، انتخاب شد. در یک روز صبح با حضور هشت نفر از دانش آموزانی که به مدرسه می‌آمدند، از جلسه تدریس فیلم برداری شد. پس از تدریس و فیلم برداری سناریوی لحظه به لحظه تدریس با توجه به فیلم نوشته شد و فیلم تدریس همراه با سناریوی آن در خدمت همکاران هم پایه قرار گرفت تا آن را مطالعه کنند و فیلم مربوطه را ببینند و انتقادات و پیشنهادهای خود را برای تدریس بهتر در سال‌های آینده بدهند. پس از آن، جلسه‌ای برای تجزیه و تحلیل تدریس و شنیدن صحبت‌های همکاران گرامی در مدرسه برگزار شد. در این جلسه فیلم تدریس پخش شد و همکاران بزرگوار درباره نحوه رفتار و مدیریت معلم در کلاس درس صحبت کردند.

و اما در آخر، وقتی می‌خواستم فیلم تدریس خود را ببینم، در وهله اول گمان می‌کردم شاید آن قدر که می‌خواهم خوب نشده باشد؛ اما وقتی مشاهده کردم، از تدریس راضی بودم و خوشم آمد. ولی مواردی هم بود که به نظرم اگر در تدریس‌های بعدی رعایت کنم، شاید تدریس بهتری داشته باشم:

- باید دانش آموزان را بیشتر نسبت به هم درگیر کنم تا یاد بگیرند از یکدیگر بیاموزند.
- تعداد دانش آموزان کم بود؛ اما همین

تعداد کم هم می‌توانستند در قالب گروه بنشینند تا با هم بیشتر همکاری کنند.

شاید اگر گروهی بودند، کمتر خسته

می‌شدند و من هم این همه درگیر دانش آموزانی که نیاز به تمرین بیشتر داشتند، نمی‌شدم و دانش آموزان توانمند هم که کارشان زودتر تمام شده بود، بیکار نمی‌نشستند و درگیر بودند.

• تشویق‌هایی که انجام می‌دهم باید پراثرتر باشد و به موقع انجام گیرد. فضای کلاس از حالت رسمی بیرون بیاید و شادتر باشد. (هر چند کلاس واقعی خودم شادتر از چیزی هست که در فیلم دیده می‌شود.)

• باید تلاش کنم تا حتماً موضوع را در یک جلسه جمع و تمام کنم. شاید تدریس اصلی هم به بیش از یک جلسه نیاز داشته باشد.

و اما غیر از نکات آموزشی که من از تحلیل

همکارانم در مورد تدریسم فرا گرفتم، موارد دیگری نیز آموختم که عبارت بود از:

• باید مواقع حل تمرین، پای تابلوی

کلاس، توجه بیشتری به همه کلاس داشته باشم و فقط به دانش آموز پای تابلو توجه نکنم.

• باید در ابتدای تدریس، موضوع و هدف تدریس برای بچه‌ها مشخص شود تا بچه‌ها بیشتر توجه کنند و انگیزه بیشتری برای یادگیری داشته باشند.

• هنگامی که من معلم درگیر دانش آموزی که نیاز به تمرین بیشتر دارد، هستم باید فکری

هم برای دانش آموزان توانمند کلاس که کارشان تمام شده است و بیکار می‌شوند بکنم؛ چون شاید بیکاری آن‌ها کلاس مرا به هم بریزد.

• نباید بیش از حد به یک دانش آموز در کلاس توجه داشته باشم و می‌توانم از دانش آموزان توانمندتر در کلاس نیز کمک

وقتی می‌خواستم فیلم تدریس خود را ببینم، در وهله اول گمان می‌کردم شاید آن قدر که می‌خواهم خوب نشده باشد؛ اما وقتی مشاهده کردم، از تدریس راضی بودم و خوشم آمد

بگیرم. □

